

Halk Sağlığı Alanında 2010-2020 Yılları Arasında Yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Tez Çalışmalarının Bilimsel Yayına Dönüştürülme Oranlarının Değerlendirilmesi

Serdar KARAKULLUKÇU^{1,a}, Murat TOPBAŞ¹

¹Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Trabzon, Türkiye

ÖZ

Amaç: Tez yazımı, lisansüstü eğitimin önemli ve gerekli bir parçasıdır. Yapılan çalışmanın bilim dünyası ile paylaşılması bir sonraki basamaktır. Çalışmada Ulusal Tez Merkezi veri tabanına kayıtlı 2010-2020 yılları arasındaki halk sağlığı alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının yayın olma oranlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Bu kapsamda 170 doktora ve 552 yüksek lisans tezine ulaşılmış, tezlerin bilgileri kaydedildikten sonra Google, Google Akademik, Dergipark, TRDizin ve PubMed veri tabanlarında aratılmış, yayın olma durumları tespit edilmiştir.

Bulgular: Tezlerin 233'ünün (%32.3) herhangi bir dergide yayınlandığı bulunmuştur. Doktora tezlerinde bu oran %52.4 iken, yüksek lisans tezlerinde %26.1'dir (p <0.001). Tezlerin 54'ü (%7.5) SCI / SCI Expanded, 43'ü (%6.0) uluslararası, 136'sı (%18.8) ulusal dergilerde yayın olmuştur. Tezlerde konu olarak beslenme ve obezite, iş sağlığı ile sağlık hizmetleri, yönetimi ve ekonomisi çoğunlukla tercih edilmiştir. Tanımlayıcı-kesitsel türdeki çalışmalar en yüksek oranda kullanılmıştır. Metodolojik araştırma türde yapılan tezlerin %52.9'unun makaleye dönüştüğü saptanmıştır.

Sonuç: Halk sağlığı alanında doktora tezlerinin yayın olma oranları yüksek lisans tezlerine göre yüksektir. Lisansüstü tezlerin makaleye dönüş aşamaları teşvik edilmelidir.

Anahtar Sözcükler: Halk Sağlığı, Doktora, Yüksek Lisans, Tez, Yayın.

ABSTRACT

Evaluation of the Conversion Rates into Scientific Publications of Master's and Doctoral Thesis Studies in the Field of Public Health Between 2010-2020

Objective: Thesis writing is an important and necessary part of graduate education. Sharing the study with the scientific world is the next step. In this study, it was aimed to evaluate the publication rates of master's and doctoral thesis studies in the field of public health between 2010 and 2020 registered in the National Thesis Center database.

Material and Method: In this context, 170 doctoral and 552 master's theses were accessed, and after the information of the theses was recorded, they were searched in Google, Google Scholar, Dergipark, TRDizin and PubMed databases and their publication status was determined.

Results: It was found that 233 of the theses (32.3%) were published in any journal. While this rate was 52.4% in doctoral theses, it was 26.1% in master's theses (p <0.001). Of the theses, 54 (7.5%) were published in SCI / SCI Expanded, 43 (6.0%) in international and 136 (18.8%) in national journals. Nutrition and obesity, occupational health and health services, management and economics were preferred as the subjects of the theses. Descriptive-cross-sectional studies were used at the highest rate. It was determined that 52.9% of the methodological research type theses were turned into articles.

Conclusion: The publication rate of doctoral theses in public health is higher than that of master's theses. The stages of conversion of postgraduate theses into articles should be encouraged.

Keywords: Public health, Doctorate, Master's degree, Thesis, Publication.

Bu makale atıfta nasıl kullanılır: Karakullukçu S, Topbaş M. Halk Sağlığı Alanında 2010-2020 Yılları Arasında Yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Tez Çalışmalarının Bilimsel Yayına Dönüştürülme Oranlarının Değerlendirilmesi. Firat Tıp Dergisi 2024; 29(4): 244-249.

How to cite this article: Karakullukçu S, Topbaş M. Evaluation of the Conversion Rates into Scientific Publications of Master's and Doctoral Thesis Studies in the Field of Public Health Between 2010-2020. Firat Med J 2024; 29(4): 244-249.

ORCID IDs: S.K. 0000-0001-7673-7699, M.T. 0000-0003-4047-4027.

Halk sağlığı, toplumun örgütlü çabalarıyla hastalıkları önleme, sağlığı ve refahı geliştirme ve yaşam süresini uzatma bilimi ve sanattır (1). Dünyada halk sağlığı felsefesi, 1800'lü yıllarda bilimsel raporlarda ve makalelerde yayınlanması ile başlamıştır (2). Türkiye'de ise ilk kez 1958 yılında Refik Saydam Hıfzıssıhha Okulu'nda halk sağlığı uzmanlık eğitimi olarak verilmiştir (3).

Dünyada ve Türkiye'de halk sağlığı alanında kariyer

ilerlemesi yapabilmenin iki yolu bulunmaktadır. Bunların birincisi halk sağlığı uzmanlığı iken, ikinci yol yüksek lisans ya da doktora eğitimi almaktır (3). Yüksek lisans ve doktora eğitimleri 1982 YÖK (Yükseköğretim Kurulu) Kanunundan sonra Sağlık Bilimleri Enstitüleri bünyesinde açılmıştır. Ancak bu tarihten önce kurulmuş enstitüler bünyesinde sunulan lisansüstü eğitimler de vardır (4).

Yüksek lisans programı, tezli ve tezsiz olmak üzere iki

^aYazışma Adresi: Serdar KARAKULLUKÇU, Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Trabzon, Türkiye

Tel: 0536 447 5763

Geliş Tarihi/Received: 08.09.2023

e-mail: serdar.karakullukcu@gmail.com

Kabul Tarihi/Accepted: 22.11.2023

şekilde yürütülebilirken, doktora programına başvurabilmek için adayların, tezli yüksek lisans diplomasına sahip olmaları gerekmektedir (5). Halk sağlığı alanında ise tezsiz yüksek lisans programı bulunmamaktadır. Tez, adayın kendi disiplininin bilimsel, mesleki ve etik standartlarını karşılayan ve bir bilgi birikimini ilerleten özgün bir araştırma çalışmasıdır (6). Araştırma ruhunun geliştirilmesini amaçlar ve adayın araştırma teknikleriyle tanıştır. Uzun vadede, tıbbi araştırma öğrencilerinin bağımsız analitik problem çözme becerilerini ve bilimsel literatürü eleştirel bir şekilde yorumlama yeteneklerini geliştirir (7). Tez araştırmalarının, tıbbi çalışmalarını araştırıp ilgilenecek bilim insanlarının sayıca artması ve güçlendirilmesi, toplumlarda meydana gelebilecek sağlıkla ilgili konularda bilimsel bir bakış açısıyla çözüm gösterme konularına katkıda bulunacaktır (8,9). Bir tez çalışmasını tamamlayan öğrenci, bilginin kullanıcısı olmaktan çıkıp üreticisi haline gelir (10). Bir sonraki adım ise, çalışmanın bilim dünyası ile paylaşılmasıdır. Yapılan araştırmanın kalitesinin göstergesi, tezin hakemli ve indeksli bir dergide yayın olması ile mümkündür (11, 12).

Çalışmanın amacı Türkiye’de 2010-2020 yılları arasında halk sağlığı alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının yayın olma oranlarının değerlendirilmesidir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın türü tanımlayıcıdır. Çalışma kapsamındaki tezlere Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>) aracılığıyla 30.12.2022-13.01.2023 tarihleri arasında ulaşılmıştır. Tezler, detaylı arama bölümünden “Halk Sağlığı Anabilim Dalı”, izin durumu “izinli” ve tez türünden “doktora” ile “yüksek lisans” girilerek seçilmiş; 2010-2020 yılları arasındaki 170 doktora ve 552 yüksek lisans tezi incelenmiştir. Tezden yayın yapma süreci düşünüldüğünde 2021 ve 2022 yıllarındaki tezler ile izin durumu “izinli” dışındaki tezler çalışma kapsamı dışına bırakılmıştır. Ulaşılan toplam 722 tezde tez yılı, tez ismi, tez numarası, tez sahibinin ismi ve cinsiyeti, danışman ismi, cinsiyeti ve unvanı, üniversite adı, tezin çalışma konusu ve türü kaydedilmiştir.

Çalışmanın ikinci aşamasında Google (<https://www.google.com/>), Google Scholar (<http://scholar.google.com.tr/>), Dergipark (<https://dergipark.org.tr/tr/>), PubMed (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/>) ve TRDizin (<https://trdizin.gov.tr/>) arama motorlarında tezlerin yazar ve danışmanına ait isim bilgileri, tezlerin Türkçe ve İngilizce başlığı aratılmıştır. Tezlerden bilimsel makale yapıp yapılmadığı kayıt altına alınmıştır. Yayın yapılmış ise, tezden kaç yıl sonra olduğu, yayın dergisinin adı ve hangi veri tabanında indekslendiği incelenmiştir. Veri tabanı indeksleri kategorize edilirken 1-Science Citation Index (SCI), Science Citation Index Expanded (SCI-E), Social Sciences Citation Index (SSCI), 2- diğer uluslararası ve 3- ulusal şeklinde

gruplara ayrılmıştır. Bildiriler çalışma dışında bırakılmıştır.

Çalışmanın etik kurul izni Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurul Başkanlığı’na 29.12.2022 tarihinde E-71006170-050.01.04-6715 sayılı ve 2022/229 karar numarası ile alınmıştır.

İstatistiksel Analiz

Veriler analiz edilirken SPSS 24.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler; kategorik değişkenler için sayı ve yüzde, sayısal değişkenler için ortalama, standart sapma, ortanca, minimum, maksimum olarak verilmiştir. Normal dağılıma uygunluk Kolmogorov-Smirnov testi ile test edilmiştir. Bağımsız kategorik değişkenlerin karşılaştırılmasında ki-kare testi kullanılmıştır. Bağımsız iki sayısal grup arasındaki farklılıkların tespitinde Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. İstatistiksel olarak p değerinin <0,05 olması önemli kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırma kapsamındaki tezlerin %23.5’i (n =170) doktora, %76.5’i (n =552) yüksek lisans tezidir. Tez öğrencilerinin 537’si (n =74.4) kadındır. Doktora tez öğrencilerinin %71.2’si (n =121), yüksek lisans tez öğrencilerinin %75.4’ü kadındır. Tezlerin danışman unvanlarına bakıldığında, %60.9 (n =440) profesör olduğu belirlenmiştir. Doktora tezlerinde bu oran %72.4 (n =123), yüksek lisans tezlerinde %57.4 (n =317) olarak saptanmıştır. Doktora tezlerinin en fazla yapıldığı ilk 3 şehir Ankara (n =34, %20.0), İzmir (n =28, %16.5), Kayseri (n =25, %14.7) olurken; yüksek lisans tezlerinin en fazla yapıldığı ilk 3 şehir yine Ankara, İzmir, Kayseri’dir (Tablo 1).

Tablo 1. Tezlerin tanımlayıcı özellikleri.

	Toplam (n =722) n (%)	Doktora (n =170) n (%)	Yüksek Lisans (n =552) n (%)	P
Cinsiyet				
Kadın	537 (74.4)	121 (71.2)	416 (75.4)	0.274*
Erkek	296 (25.6)	49 (28.8)	136 (24.6)	
Tez Danışman Unvanı				
Profesör	440 (60.9)	123 (72.4) ^a	317 (57.4) ^b	0.001*
Doçent	198 (27.4)	37 (21.8) ^a	161 (29.2) ^a	
Yard. Doçent/ Dr. Öğr. Üyesi	84 (11.6)	10 (5.9) ^a	74 (13.4) ^b	
Tezin Yapıldığı Şehir				
Ankara	124 (17.2)	34 (20.0)	90 (16.3)	---
İzmir	82 (11.4)	28 (16.5)	54 (9.8)	
Kayseri	78 (10.8)	25 (14.7)	53 (9.6)	

*Ki-Kare Testi; Not: Satırlardaki farklı harfler istatistiksel olarak önemli fark olduğunu göstermektedir.

Tezlerin 233’ünün (%32.3) herhangi bir dergide yayınlandığı görülmüştür. Doktora tezlerinde bu oran %52.4 iken, yüksek lisans tezlerinde %26.1’dir (p <0.001). İncelenen tüm tezlerin 54’ü (%7.5) SCI/SCI Expanded, 43’ü (%6.0) uluslararası, 136’sı (%18.8) ulusal dergilerde yayın olmuştur. Doktora tezlerinin SCI/SCI

Expanded indeksine sahip dergilerde yayın olma yüzdesi (%33.7), yüksek lisans tezlerine (%16.7) göre istatistiksel olarak önemli düzeyde yüksektir ($p < 0.001$). Tezlerin yayın olma süresi ortalama 2.8 ± 2.1 , medyan 2 yıl olarak hesaplanmıştır. Doktora tezleri, yüksek lisans tezlerine göre daha erken sürede yayın olmuştur ($p = 0.046$) (Tablo 2).

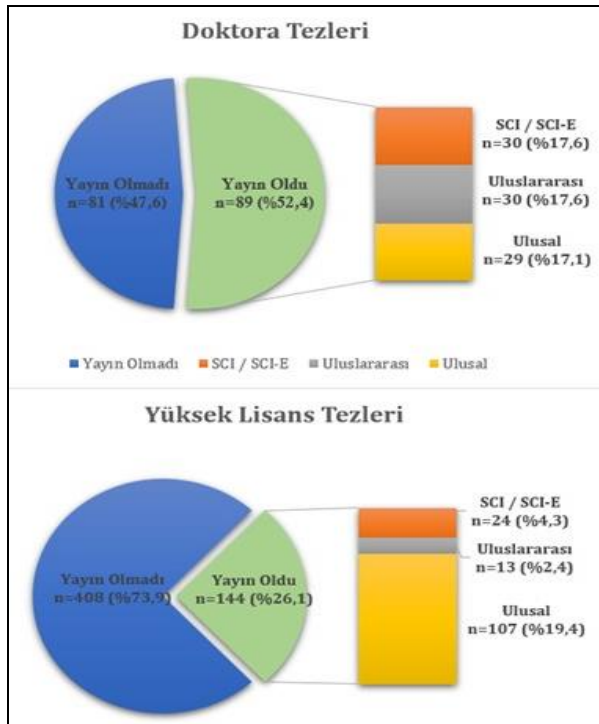
Tablo 2. Tezlerin yayın olma durumları, yayınlandığı dergi indeksi ve yayın olma süreleri.

	Toplam n %	Doktora n %	Yüksek Lisans n %	p
Yayın Olma Durumu				
Evet	233 (32.3)	89 (52.4)	144 (26.1)	<0.001*
Hayır	489 (67.7)	81 (47.6)	408 (73.9)	
Yayınlandığı Dergi İndeksi (n=233)				
SCI / SCI Expanded	54 (7.5)	30 (33.7) ^a	24 (16.7) ^b	<0.001*
Uluslararası	43 (6.0)	30 (33.7) ^a	13 (9.0) ^b	
Ulusal	136 (18.8)	29 (32.6) ^a	107 (74.3) ^b	
Yayın Olma Süresi^y	2.8 ± 2.1 2 (0-11)	2.4 ± 1.9 2 (0-8)	3.0 ± 2.3 2 (0-11)	0.046**

^yOrt±SS, Medyan (Min-Maks); *Ki-Kare Testi; ** Mann-Whitney U Testi.

Not: Satırlardaki farklı harfler istatistiksel olarak önemli fark olduğunu göstermektedir.

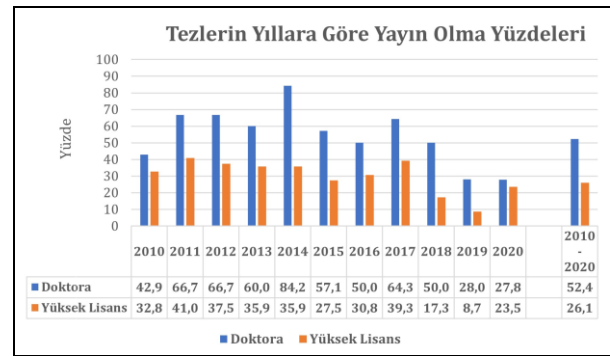
Tezlerin yayın dergilerinin indeks dağılımları şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Tezlerin yayın dergilerinin indeks dağılımı.

Cinsiyet açısından tezlerin yayın olma durumlarına bakıldığında, kadın doktora öğrencilerinde %56.2; erkek doktora öğrencilerinde %42.9 tezdən yayın yapma oranı saptanmıştır. Yüksek lisans öğrencilerinde ise bu oranlar kadınlarda %27.2; erkeklerde ise %22.8 olarak tespit edilmiştir. Gruplar arasında oransal farklar istatistiksel olarak önemli değildir (sırasıyla $p = 0.159$; $p = 0.314$).

Tezlerin yıllara göre dağılımları incelendiğinde en yüksek sayıda teze 152 tez ile 2019'da erişilmiştir. Bu yılda doktora tezleri 25 (%14.7), yüksek lisans tezleri ise 127 (%23.0) tez ile en fazla sayıya ulaşmıştır. Tezlerin yıllara göre yayın olma yüzdeleri Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2. Tezlerin yıllara göre yayın olma yüzdeleri.

En yüksek yayın olma yüzdesine doktora tezlerinde 2014 yılında (%84.2), yüksek lisans tezlerinde ise 2011 yılında (%41.0) ulaşılmıştır.

Tezlerin konularına göre dağılımlarına bakıldığında; beslenme ve obezite, iş sağlığı ile sağlık hizmetleri, yönetimi ve ekonomisi konularının ağırlıkta olduğu görülmektedir. Doktora tezlerinde iş sağlığı (%14.7), yüksek lisans tezlerinde beslenme ve obezite (%17.8) konularına ağırlık verilmiştir. Doktora tezlerinde ruh sağlığı konulu tezlerin en yüksek oranda (%85.7) yayına dönüştüğü saptanırken, yüksek lisans tezlerinde çocuk ve ergen sağlığı, okul sağlığı konulu tezlerin diğer konulardaki tezlerle göre daha yüksek oranda (%34.2) yayın olduğu saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Tezlerin konularına göre yayın olma durumları.

Konular	Toplam		Doktora		Yüksek Lisans	
	Tez Sayısı n (%)*	Yayın Olma n (%)**	Tez Sayısı n (%)*	Yayın Olma n (%)**	Tez Sayısı n (%)*	Yayın Olma n (%)**
Beslenme ve Obezite	113 (15.7)	29 (25.7)	15 (8.8)	9 (60.0)	98 (17.8)	20 (20.4)
İş Sağlığı	111 (15.4)	33 (29.7)	25 (14.7)	11 (44.0)	86 (15.6)	22 (25.6)
Sağlık Hizmetleri, Yönetimi ve Ekonomisi	73 (10.1)	20 (27.4)	18 (10.6)	6 (33.3)	55 (10.0)	14 (25.5)
Kadın ve Üreme Sağlığı	72 (10.0)	27 (37.5)	16 (9.4)	8 (50.0)	56 (10.1)	19 (33.9)
Çocuk ve Ergen Sağlığı, Okul Sağlığı	52 (7.2)	21 (40.4)	14 (8.2)	8 (57.1)	38 (6.9)	13 (34.2)
Sağlık Eğitimi, Sağlığın Geliştirilmesi	45 (6.2)	15 (33.3)	13 (7.6)	9 (69.2)	32 (5.8)	6 (18.8)
Bağımlılık (Tütün, Alkol, Uyuşturucu vb.)	40 (5.5)	15 (37.5)	9 (5.3)	5 (55.6)	31 (5.6)	10 (32.3)
Ruh Sağlığı	38 (5.3)	15 (39.5)	7 (4.1)	6 (85.7)	31 (5.6)	9 (29.0)
Kronik Hastalıklar	28 (3.9)	12 (42.9)	12 (7.1)	8 (66.7)	16 (2.9)	4 (25.0)
Bulaşıcı Hastalıklar ve Bağışıklama	28 (3.9)	9 (32.1)	9 (5.3)	4 (44.4)	19 (3.4)	5 (26.3)
Kanser ve Taramalar	26 (3.6)	8 (30.8)	8 (4.7)	5 (62.5)	18 (3.3)	3 (16.7)
Yaşlı Sağlığı	22 (3.0)	7 (31.8)	9 (5.3)	4 (44.4)	13 (2.4)	3 (23.1)
Olağanüstü Durumlar (Afet, Savaş vb.)	19 (2.6)	7 (36.8)	5 (2.9)	3 (60.0)	14 (2.5)	4 (28.6)
Çevre Sağlığı	18 (2.5)	3 (16.7)	2 (1.2)	1 (50.0)	16 (2.9)	2 (12.5)
Diğer	37 (5.1)	12 (32.4)	8 (4.7)	2 (25.0)	29 (5.3)	10 (34.5)

*Sütun Yüzdesi, **Satır Yüzdesi.

Tezlerin araştırma türlerine göre yayın olma durumları tablo 4'te özetlenmiştir.

Tablo 4. Tezlerin araştırma türlerine göre yayın olma durumları.

Araştırma Türü	Toplam		Doktora		Yüksek Lisans	
	Tez Sayısı n (%)*	Yayın Olma n (%)**	Tez Sayısı n (%)*	Yayın Olma n (%)**	Tez Sayısı n (%)*	Yayın Olma n (%)**
Tanımlayıcı - Kesitsel	602 (83.4)	191 (31.7)	120 (70.6)	62 (51.7)	482 (87.3)	129 (26.8)
Müdahale	63 (8.7)	24 (38.1)	33 (19.4)	18 (54.5)	30 (5.4)	6 (20.0)
Metodolojik	17 (2.4)	9 (52.9)	6 (3.5)	3 (50.0)	11 (2.0)	6 (54.5)
Vaka - Kontrol	13 (1.8)	4 (30.8)	3 (1.8)	2 (66.7)	10 (1.8)	2 (20.0)
Kohort	7 (1.0)	1 (14.3)	2 (1.2)	1 (50.0)	5 (0.9)	-
Diğer	20 (2.8)	4 (20.0)	6 (3.5)	3 (50.0)	14 (2.5)	1 (7.1)

*Sütun Yüzdesi, **Satır Yüzdesi.

Tanımlayıcı-kesitsel türündeki çalışmalar en yüksek oranda tercih edilmiştir. Metodolojik araştırma türünde yapılan tezlerin %52.9'unun makaleye dönüştüğü saptanmıştır. Doktora tezlerinin yayın olma oranları bütün araştırma türlerinde yüzde 50 ve üzerindeyken, yüksek lisans tezlerinde sadece metodolojik araştırma türünde bu oran (%54.5) yakalanmıştır.

TARTIŞMA

Çalışmada tezlerin yayın olma oranları doktora tezlerinde %52.4 ve yüksek lisans tezlerinde %26.1 olarak bulunmuştur. Yayın olan doktora tezlerinin %17.6'sı, yüksek lisans tezlerinin %4.3'ü SCI/SCI Expanded indeksli dergilerde yayınlanmıştır. Sipahi ve ark. (13) halk sağlığı alanında 2009 yılına kadar yapılan 243 doktora, 295 uzmanlık tezini incelediği çalışmada sırasıyla tezlerin %24.7 ve %34.3 'ünün yayına dönüştüğünü, Kaya ve ark. (14) 2000-2018 yılları arasında halk sağlığı alanındaki uzmanlık tezlerinin yayına dönüşme oranlarını incelediği çalışmada ise %30.3 makaleye dönüşme yüzdesi saptamışlardır. Halk sağlığı alanındaki doktora tezlerinin yayına dönüşme oranının artış gösterdiği, yüksek lisans ve uzmanlık tezlerine göre daha yüksek oranda tezden yayın olduğu söylenebilir. Bu durum, doktora öğrencilerinin akademisyen olmak için doktorayı bitirme şartını yerine getirdikten sonra akademik yükselmek amacıyla tezlerini yayına yapmaya

çalışmaları ile açıklanabilir. Literatürde diğer alanlar için yapılan benzer çalışmalara bakıldığında; Sipahi ve ark (15) tıbbi mikrobiyoloji, klinik mikrobiyoloji ve enfeksiyon hastalıkları alanında yapılan doktora ve uzmanlık çalışmalarını incelediği çalışmada, doktora tezlerinin %13.7, uzmanlık tezlerinde ise %10.7 ve %10.2 oranında uluslararası yayına dönüştürülmüş olduğunu saptamışlardır. Erim ve Petekkaya'nın (16) psikiyatri alanında yaptığı çalışmada uzmanlık tezlerinin %37.7'sinin yayın olduğu, SCI ve SCI-E indekslerde yayın olma oranı %28.5 olarak bulunmuştur. Özgen ve ark. (11) 1980-2005 yılları arasındaki 22 bin tıpta uzmanlık tezini incelediği çalışmada %6.2 oranında SCI-E indekslerde yayın olduğunu saptamışlardır. Diğer alanlardaki çalışmalarda, anestezi alanındaki uzmanlık tezlerinin %39.1'i, kulak burun boğaz alanındaki uzmanlık tezlerinin %35.6'sı, adli tıp alanındaki uzmanlık tezlerinin %32.6'sının makaleye dönüştüğü bulunmuş, bu çalışmalardaki SCI-E indekslerde yayın olma oranları ise sırasıyla %14.4, %21.4 ve %15.2 olarak tespit edilmiştir (17-19). Diğer ülkelerde yapılan çalışmalara bakıldığında, tezden yayın olma oranları %30 ile 60.5 arasında değişen çalışmalar mevcuttur (20-23). Mevcut çalışmadaki yüksek lisans tezlerinin yayın olma oranlarının literatüre göre benzer ve düşük, doktora tezlerinin ise yüksek olduğu söylenebilir. Lisansüstü ve uzmanlık tezlerinin yayın olma oranlarındaki değişkenliğin sebepleri ve oranları artırmaya

yönelik çözümleri ilerleyen çalışmalarla ortaya konulmalıdır.

Araştırmada halk sağlığı alanındaki doktora ve yüksek lisans programları kadın öğrenciler tarafından daha yüksek oranda tercih edildiği görülmüştür. Halk sağlığı uzmanlık alanında ve yurt dışı yüksek lisans programlarında da benzer şekilde kadın öğrenciler ağırlıktadır (14, 23). Mevcut çalışma ile Kaya ve ark (14) çalışmasında oransal olarak kadınlar erkekler göre yüksek oranlarda tezden yayın yapmış olsalar da, bu farklılık istatistiksel olarak önemli değildir. Hollman ve ark. (23) çalışmasında ise kadın yüksek lisans öğrencilerinin erkekler göre 1.4 kat daha fazla yayın yaptığı saptanmıştır. Kadın öğrencilerin halk sağlığı lisansüstü programlarını daha fazla tercih etmesi ve yayın yapması, kariyer seçimlerinde çalışma koşullarına daha fazla önem göstermesi ve akademik olarak yükselmek istemesinin yanında, halk sağlığı lisansüstü programı mezunlarının başta Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşlarının merkez ve taşra teşkilatları olmak üzere akademik kurumlarda, özel kuruluşlar ve sivil toplum örgütlerinde halk sağlığı alanı ile ilgili bölümlerde görev yapabilemesi ile ilgili olabilir.

Araştırmada tezlerin daha çok beslenme-obeziye ve iş sağlığı konuları üzerinde yapıldığı görülmüştür. Doktora tezlerinde iş sağlığı, yüksek lisans tezlerinde ise beslenme-obeziye konuları ağırlıktadır. En yüksek oranda yayın olan konular ise doktora tezlerinde ruh sağlığı, yüksek lisans tezlerinde çocuk ve ergen sağlığı, okul sağlığı konularında olmuştur. Türkiye’de halk sağlığı alanında yapılan çalışmalarda benzer olarak çoğunlukla iş sağlığı konulu tezler tercih edilmiştir (13, 14). Sipahi ve ark (13) çalışmasında sigara alkol-uyuşturucu ve ardından çocuk ve ergen sağlığı, okul sağlığı, Kaya ve ark. (14) çalışmasında kadın üreme sağlığı konularının daha fazla yayın olduğu saptanmıştır. Yaygın olarak kullanılan araştırma alanlarının aksine, farklı konularda yapılan tezlerin yüksek oranlarda yayın olması, gelecekte yapılacak tezlerdeki konu seçimlerinde dikkat edilmesi gerektiğini göstermektedir. Hollman ve ark. (23) İspanya’da halk sağlığı alanında yapılan yüksek lisans tezlerini incelediği çalışmada sağlık hizmetleri, sağlığın geliştirilmesi ve koruyucu hekimlik konuları ön planda iken, iş sağlığı ise en az çalışılan konu olmuştur. Toplumsal farklılıklar, tez konularının seçimini ve hangi konulara araştırma önceliği verileceğini etkilemiş olabilir.

Araştırma türleri açısından bakıldığında, lisansüstü öğrencilerin çoğunlukla tanımlayıcı / kesitsel çalışma türünü kullandıkları görülmektedir. Doktora tez öğrencilerinde analitik çalışmalar yüksek lisans öğrencilerine göre daha fazla tercih edilmiştir. Kaya ve ark. (14) halk sağlığı alanındaki uzmanlık tezlerini incelediği çalışmada da tanımlayıcı-kesitsel çalışma türü yüksek oran-

larda kullanılmıştır. Arslan ve ark. (24) hemşirelikte doktora tez çalışmalarını irdelediği çalışmasında ise doktora tezlerinin %45.16’sını deneysel çalışmaların oluşturduğunu saptamışlardır. Doktora tezlerinde bilimsel kanıt gücü daha yüksek çalışmaların tercih edilmesi dikkat çekicidir. Mevcut çalışmada müdahale ve metodolojik türündeki çalışmaların yayınlanma oranları tanımlayıcı / kesitsel çalışma türüne göre daha yüksektir. Kaya ve ark. (14) vaka-kontrol ve kohort türü çalışmalarda, Çevik ve ark. (25) acil tıp alanındaki uzmanlık tezlerini incelediği çalışmada analitik türdeki çalışmaların daha yüksek oranlarda yayınlandığı bulunmuştur. Bu durum, neden-sonuç ilişkisini ortaya koyan, kanıt piramidinde üst basamaklarda yer alan araştırma türlerinin kullanıldığı çalışmaların daha değerli olduğunu göstermektedir.

Çalışmaya 1 Ocak 2010 - 31 Aralık 2020 tarihleri arasındaki lisansüstü tezler dahil edilmiştir. Tezin makaleye dönüşme aşamasındaki süreç, makalenin gönderildiği derginin değerlendirmesi ve sonuç olarak yayın olması gibi durumlar tezden yayın olma süresini değiştirebilmektedir. Kaya ve ark. (14) halk sağlığı alanındaki uzmanlık tezlerini incelendiği çalışmada 3.17 yıl; psikiyatri alanında 1981-2018 yılları arasında yapılmış uzmanlık tezlerinin değerlendirildiği çalışmada (16) 2.8 yıl, Üçer ve Keten’in aile hekimliği alanındaki uzmanlık tezlerini incelediği çalışmada (26) 3 yıl yayınlanma süresi tespit etmişlerdir. Mevcut çalışmada tezlerin yayın olma süresi doktora tezlerinde ortalama 2.4 yıl ve yüksek lisans tezlerinde ise 3 yıl olarak literatürle benzer bulunmuştur. Doktora tezlerinin yayın olma süresinin yüksek lisans tezlerine ve diğer çalışmalara göre daha kısa olması, doktora öğrencilerinin en kısa zamanda akademik kariyer yapmak istemeleriyle açıklanabilir. Yine de bu sürelerin uzun olduğu gerçeği dikkate alınmalıdır. Yayın olma süreleri göz önüne alınarak 2021 ve 2022 yıllarındaki tezler çalışmaya alınmamış olsa da, 2019 ve 2020 yıllarındaki düşük yayın oranları bu nedenle olmuş olabilir. Araştırmanın diğer sınırlılıkları ise, sadece Ulusal Tez Merkezi’ne kayıtlı ve izinli tezlerin incelenmiş olması, bildirimlerin yayın kısmına dahil edilmemesi ve yayın yılında ay bilgisinin kullanılmamasıdır.

Sonuç

Araştırmada halk sağlığı alanındaki doktora tezlerinin yüksek lisans tezlerine göre daha fazla oranda yayın olduğu, doktora tezlerinin yarısının makaleye çevrildiği bulunmuştur. Özellikle doktora tezlerinin yayın olma oranı diğer alanlara göre yüksek saptanmıştır. Lisansüstü tezlerin makaleye dönüş aşamaları teşvik edilmedi, kanıt piramidinde üst basamaklarda yer alan çalışma türleri ile güncel konuların tercih edilmesi desteklenmelidir.

KAYNAKLAR

1. Somerville, M., Kumaran, K., Anderson, R. Public health and epidemiology at a glance. John Wiley & Sons, 2012.
2. Öztekin, Z. Halk Sağlığı Kuramları ve Uygulamaları. Ankara: Bireklam Arısı 2020.
3. Kılıç B, Şahan C, Bahadır H. Dünyada ve Türkiye'de Halk Sağlığı Uzmanlık Eğitiminin Tarihçesi, İçeriği ve İstihdam Politikaları. TAF Preventive Medicine Bulletin 2014;13: 495-504.
4. Tarihsel Bakışla Türkiye'de Halk Sağlığı, 2018.
5. Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği T.C. Resmi Gazete, Tarihi:20.04.2016, Sayı:29690.
6. Evans SC, Amaro CM, Herbert R, Blossom JB, Roberts MC. "Are you gonna publish that?" Peer-reviewed publication outcomes of doctoral dissertations in psychology. PLOS ONE 2018; 13: e0192219.
7. Ogunyemi D, Bazargan M, Norris K et al. The development of a mandatory medical thesis in an urban medical school, Teach Learn Med 2005; 17: 363-9.
8. Rezaeian M. How to Supervise a Medical Thesis. World Family Med J/Middle East J Family Med 2014; 12: 39-41.
9. Nieminen P, Sipilä K, Takkinen HM et al. Medical theses as part of the scientific training in basic medical and dental education: Experiences from Finland. BMC Med Educat 2007; 7: 1-7.
10. de Nonneville A, Bertucci F, Lambaudie É et al. Medical thesis publication of medical oncology residents in France: Trends and associated factors. Bulletin du Cancer 2022; 109: 409-23.
11. Ozgen U, Egri M, Aktas M et al. Publication pattern of Turkish medical theses: Analysis of 22.625 medical theses completed in years 1980-2005. Türkiye Klinikleri J Med Sci 2011; 31: 1122-31.
12. Kala PS, Piyush A, Pandey HS, Thapliyal N. Publication of Postgraduate Thesis in Pathology: An Introspection. J Clin & Diagnos Res 2020; 14: 5.
13. Sipahi H, Durusoy R, Ergin I, Hassoy H, Davas A, Karababa AO. Publication rates of public health theses in international and national peer-review journals in Turkey. Iran J Public Health 2012; 41: 31.
14. Kaya E, Üçer H, Erdoğan Ekinci Ö. Türkiye'de Halk Sağlığı Alanındaki Uzmanlık Tezlerinin Bilimsel Yayına Dönüştürülme Oranlarının Değerlendirilmesi. ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi 2020; 5: 410-7.
15. Sipahi OR, Çağlayan Serin D, Pullukçu H ve ark. Ülkemizde Tıbbi Mikrobiyoloji, Klinik Mikrobiyoloji ve Enfeksiyon Hastalıkları Dallarında Yapılan Tıpta Uzmanlık ve Doktora Tezlerinin Uluslararası Dergilerde Yayına Dönüşüm Oranları. Mikrobiyoloji Bulteni 2014; 48: 341-5.
16. Erim BR, Petekkaya S. Türkiye'de Psikiyatri Alanında 1981-2018 Yılları Arasında Yapılmış Uzmanlık Tezlerinin Değerlendirilmesi. Türk Psikiyatri Dergisi 2020; 31: 20.
17. Kúpeli İ, Yazıcı Kara M, Kayhan A. From Thesis to Publication-Analysis of 2580 theses in the field of Anesthesiology and Reanimation. Acta Medica 2022; 53: 144-9.
18. Çakır Çetin A, Boran C, Erdağ TK. Kulak burun boğaz uzmanlık tezleri yayına dönüşüyor mu? Kulak Burun Bogaz Ihtis Derg 2017; 27; 185-93.
19. Çağlayan D, Çelik C, Kaya A, Aktaş EÖ. Evaluation of Publication Rate of Forensic Medicine Specialty Theses in Turkey. The Bulletin of Legal Medicine 2020; 25; 1-5.
20. Dhaliwal U, Singh N, Bhatia A. Masters theses from a university medical college: publication in indexed scientific journals. Indian J Ophthalmol 2010; 58: 101-4.
21. Arriola-Quiroz I, Curioso WH, Cruz-Encarnacion M, Gayoso O. Characteristics and publication patterns of theses from a peruvian medical school. Health Info Libr J 2010; 27: 148-154.
22. Salbach N, O'Brien K, Evans C, Yoshida K. Dissemination of student research in a canadian master of science in physical therapy program. Physiotherapy Canada 2013; 65: 3138.
23. Hollmann M, Borrell C, Garin O, Fernández E, Alonso J. Factors influencing publication of scientific articles derived from masters theses in public health. International J Public Health 2015; 60: 495-504.
24. Arslan F, Uzun Ş, Oflaz F. Türkiye'de Hemşirelikte Doktora Tez Çalışmalarının Özellikleri, Yaşanan Güçlükler ve Tezlerin Kullanımı. Türkiye Klinikleri J Nurs Sci 2010; 2: 110-22.
25. Cevik E, Karakus Yilmaz B, Acar YA, Dokur M. Systematic Analysis of Theses in the Field of Emergency Medicine in Turkey. Turk J Emerg Med 2015; 15: 28-32.
26. Üçer H, Ketten HS. Aile hekimliği alanında yapılan tıpta uzmanlık tezleri bilimsel makale olarak yayınlanıyor mu?, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2016; 11.